

AFSCHEID

Met plezier gelezen

Dennis Smits recenseerde jarenlang literaire romans en verhalenbundels voor de *Boekenkrant*. Vorige maand publiceerden we zijn laatste twee stukken, *Dames en heren* van Adam Ross en *Bericht vanuit het innerlijk* van Paul Auster. Maar: hoe kwam hij tot zijn oordeel?

Door Dennis Smits

Mijn oudste zoon is drie jaar oud. Het ventje is dol op lezen. Of beter gezegd, op voorgelezen worden, want zelf lezen kan hij natuurlijk nog niet. Iedere avond voor hij gaat slapen lezen we hem twee verhalen voor.

Hij mag zelf kiezen welke. *De Gruffalo* is momenteel zijn favoriet.

Julia Donaldson en Axel Scheffler, *De Gruffalo*, Uitgeverij Lemniscaat, ISBN 978 90 563 7184 5 (€ 9,95)

Het komt maar zelden voor dat de twee verhaaltjes-voor-het-slapen-gaan zijn enige lectuur van de dag zijn. Regelmatig dribbelt hij richting de salontafel, waaronder een flinke stapel peuter- en kleuterboeken liggen opgestapeld. Meestal begint hij te bladeren en vertelt enthousiast met zijn armen zwaaiend wat hij op de tekeningen ziet, meestal klimt hij al snel op een vrije schoot en duwt het boekje in de bij de schoot horende handen. 'Even lezen?'

Wie mij alleen kent van de afgelopen tien jaar geeft steevast dezelfde reactie op de leeshonger van mijn oudste. 'Echt een kind van zijn vader.' Dat zou je wel zeggen inderdaad. Ik ben altijd wel in een boek bezig.

Mijn liefde voor literatuur leidde me naar de Utrechtse collegebanken waar ik tijdens mijn studie Nederlands zoveel mogelijk literatuurvakken koos als maar mogelijk was. Mijn boekenkasten puilden uit en tot deze editie recenseerde ik voor de *Boekenkrant*. Mijn zoon zal het dus wel van mij hebben, alleen... Tot na mijn zoste las ik vrijwel niets.

Of niet vrijwillig in ieder geval. Natuurlijk had ik mijn boekenlijsten op de middelbare school. Voor Nederlands, voor Engels en voor Duits. Welke titels ik las, geen idee meer. Het zullen wel de dunste boekjes geweest zijn die ik vinden kon. *Het gouden ei*, dat soort werk. Ik vond het vreselijk, lezen.

Pas toen ik gedesilluseerd wegliep van de School voor Journalistiek en vijf halve dagen per week ging werken, nam ik voor het eerst op eigen initiatief een boek ter hand. Een probeersel, om de vrije middagen mee te vullen. Een thriller was het. *Tot stof vergaan*, van Tami Hoag. Daarna iets van Stephen King en meer van dat soort werk. Het keerpunt kwam in de persoon van Nescio. Om redenen die net zo onverklaarbaar zijn als de keuze voor Tami Hoag, kocht ik ineens Nescio's *Verzameld Proza*, prachtig bezorgd door Lieneke Frerichs. Het boek beslaat bijna 900 pagina's, waarvan nog 250 pagina's eerder uitgebracht werk. De rest bestaat grotendeels uit losse schetsen en rudimentaire vormen van *Titaantjes* en de *Uitvreter*.

Ik was verkocht. Thrillers kwamen er niet meer in. Steeds verder verdiepte ik me in de literatuur. Van Nescio naar Gerard Reve. Naar Willem Frederik Hermans. Thomas Rosenboom en Robert Anker. Het docentenkorps van de Universiteit Utrecht bracht me verder op pad. Lezen was niet langer alleen ontspanning, het mocht inspanning zijn. De aanprij-

De aanprijzing 'leest lekker weg' werd eerder een afknapper dan een aanbeveling.

zing 'leest lekker weg' werd eerder een afknapper dan een aanbeveling.

Rascha Peper, *Russisch Blauw*, Uitgeverij Contact, ISBN 978 90 254 0825 1.

Niet alles hoeft in hapklare brokken aan de lezer aangeboden te worden. Het brein van de lezer mag best aan het werk gezet worden.

Met die gedachte ben ik de afgelopen vier jaar ook maandelijks voor de *Boekenkrant* aan het werk gegaan. Een recensent die meldt dat een boek 'lekker weg-leest', daar zit niemand op te wachten. Of een verhaal geloofwaardig is of niet moet de lezer zelf maar bepalen. Geloofwaardigheid mag voor een recensent geen criterium zijn. Is dat immers niet het mooie van de literatuur? Een groot schrijver weet het volstrekt ongelooftwaardige als volslagen logisch te presenteren.

Wat ik bij ieder boek weer geprobeerd heb (en wat ongetwijfeld

Lezen was niet langer alleen ontspanning, het mocht inspanning zijn.

de ene keer beter gelukt is dan de andere) is om net even onder de oppervlakte van het verhaal te duiken. De personages te doorgronden, de motieven bloot te leggen, wat iets anders is dan te proberen de bedoeling van de schrijver te achterhalen. 'Wat bedoelt de schrijver met dit verhaal?' is precies de vraag die het plezier in lezen er bij zoveel middelbare scholieren vakkundig uit ramt.

Tim Krabbé, *Het Gouden Ei*, Uitgeverij Prometheus, ISBN 978 90 446 1806 8.

In mijn recensies heb ik telkens mijn interpretatie van het gelezen boek willen verwoorden en ik koester niet de illusie dat het de enige juiste interpretatie was. Meestal zocht ik na het inleveren van

mijn stuk op internet naar andere recensies van het zojuist gelezen boek. Lang niet altijd kwam mijn oordeel overeen met de oordelen van collega-recensenten. Dat betekent niet dat mijn collega's het fout hadden, of dat ik het fout had. We interpreteerden het boek alleen op een andere manier.

Dat multi-interpretabele is nog zo'n mooi aspect van literatuur. Ik herinner me een college Moderne Literatuur tijdens het eerste jaar Nederlands. In een werkgroep bespraken we Rascha Peper's *Russisch Blauw*. Bij een bepaalde passage ontstond discussie of iets daadwerkelijk gebeurde of slechts in een droom van de protagonist. De meningen waren ongeveer gelijk verdeel over de groep van twintig studenten. Aan het eind van het college was er geen consensus bereikt. We besloten dat het goed was. Het was hoe dan ook een prachtige passage.

De Gruffalo, tja. Als de tijd rijp is, zal ik er met mijn oudste zoon nog eens over discussiëren. Als de tijd nog rijper is, mag ook de jongste er zijn licht over laten schijnen. Is die muis nu zo slim, of die Gruffalo zo dom? We zullen alle drie gelijk hebben, simpelweg omdat we het verhaal met plezier hebben gelezen.

COLUMN

Thrillerschrijvers zijn geen nietsnutten

Ooit durfde ik een vraag van mijn vader te beantwoorden met: 'Harry Potter'. 'Dat is geen literatuur!', baste hij. Maar ik wilde echt weten wat de mensen

er toch aan vonden, aan die fantasy-boekenreeks. Toen ik me door het eerste deel had geworsteld, wist ik het nog steeds niet. Het was inderdaad geen literatuur en de schrijfstijl sprak me niet aan. Toch kende ik mensen die er lyrisch over waren. Discussie over het verschil tussen literatuur en lectuur is even zo vaak gevoerd als onzinnig gebleken. Er zijn lezers die thrillers als clichématig bestempelen. Schandalig dat dit soort pulp voor de lijst wordt gelezen op middelbare scholen. Hierbij denk ik altijd aan de vermakelijke vete tussen Saskia Noort en Connie Palmen, waarin de laatste schrijfster zich durfde te uiten met de historische woorden: 'Scheer je weg uit het land van de literatuur, nietsnutten'.

Niet veel later besloot ik een thriller te gaan schrijven. Eigenlijk had ik gewoon een spannend verhaal bedacht dat zich afspeelde in een kantoortuin. Het werd geen klassieke *whodunit*, het moest een verhaal worden over collega's in een kantoortuin en er werd een moord gepleegd. De spanning in het boek was voor mij niet wie heeft het gedaan, maar: iedereen weet wie het heeft gedaan en niemand durft iets te zeggen.

Thrillerschrijvers zijn geen nietsnutten. Na het schrijven van *Tijdens Kantoorturen* weet ik het zeker. Ik ben een schrijver die het elke keer weer spannend vindt om te merken wat er op papier komt. Ik laat me leiden door mijn personages en hun levens. Een thrillerschrijver heeft alles vooraf uitgedacht omdat alles tot in detail en perfect moet kloppen. Ik weet van thrillerschrijfster Isa Maron dat zij hele tafels volplakt met post-its. Ik bewonder zulke auteurs. Zo'n gestructureerd schrijfster ben ik niet. Mijn lezers vonden mijn boek over het algemeen dan ook 'geen thriller', maar 'een spannende roman'.

En dan de jeugdthrillers. Als kinderboekenschrijver is het al een uitdaging om in het kinderbrein te duiken. Er dan ook nog een thriller van maken, is naar mijn idee hogere wiskunde. Jowi Schmitz schreef *Schat onder de stad*. Een spannend boek voor kinderen tussen tien en twaalf dat ik ook stiekem op mijn verlanglijst heb gezet.

Als lezer duik ik met veel nieuwsgierigheid in anderzamen werk. Maar ook als schrijfster laat ik me graag verrassen door mijn eigen personages.

Aefke ten Hagen

Nescio, *Verzameld proza en nagelaten werk*, Uitgeverij Van Oorschot, ISBN 978 90 282 4226 5 (€ 25,00)